

Au mai fost răsplătite cu premii și mențiuni adaptarea relizată de Constantin Brehnescu după *Fata babei și fata moșneagului*, la Teatrul „Lucaeafărul” din Iași, virtuțile lirice ale imaginii din spectacolul *Ghiocelul și omul de zăpadă*, semnat de Marius Rogojinski la Teatrul „Vasilache” din Botoșani, și scenografia la spectacolele *Hänsel și Gretel* al Teatrului „Puck” (Epaminonda Tiotiu) și *Dumbrava minunată* de la Teatrul de animație din Bacău (Edi și Liliana Lașoc).

Marele premiu a încununat demonstrația de fantezie, rafinament și poezie din spectacolul cu *Crăiasa zăpezii* realizat de Teatrul de marionete din Arad, în regia lui Victor Ioan Frunză și scenografia Adrianei Grand, „tandem” artistic binecunoscut pentru generozitatea cu care „evadează” adeseori din „teatrul adulților” în lumea scenei celor mici, fapt dovedit și prin recenta lor premieră la același teatru arădean cu *Mica sirenă*. Dacă festivalul, înainte de „seara laureaților” a cunoscut un moment de veritabilă și memorabilă sărbătoare, aceasta se datorește, fără îndoială, spectacolului de-a dreptul uluitor prin inventivitate și profesionalism, dăruit tuturor celor din sală, mari sau mici, de artistul italian Gaspare Nasuto, care a susținut și un interesant work-shop la Cluj-Napoca, cu privire la „secretele” acestei arte. Așa cum afirma și doamna Margareta Niculescu, ceasul acela de Teatru (cu literă mare!) cât au ținut *Peripețiile lui Pulcinella*, virtuozitatea ce a caracterizat spectacolul său pe cât de fidel tradiției, pe atât de proaspăt, de alert, de năucitor, nu putea să nu primească Premiul special al juriului. Spectacolul, ovaționat minute în șir, a fost considerat de toți cei prezenți la Cluj-Napoca drept un eveniment al ultimelor ediții de festival și, după cum ne-a mărturisit doamna Mona Chirilă, directoarea acestei manifestări, se constituie într-un puternic impuls de a oferi la ediția viitoare noi manifestări de referință din performanțele europene ale artei păpușarilor.

Iosif HERȚEA

Însemnări de spectator

Cu câteva zile înainte de a mi se oferi, cu generozitate, de către UNITER, șansa de a vedea aproape toate spectacolele Festivalului Național de Teatru, abia sosit în Capitală am putut beneficia de concertele **Festivalului de Muzică Veche** – un cadou exemplar oferit de organizatori (Raluca Enea și Laurențiu Constantin) publicului bucureștean.

Un adevărat regal de muzică barocă interpretată de câteva formații camerale din țară și străinătate, de cel mai înalt nivel profesional. Dintre aceste formații m-a impresionat în mod deosebit cea care se numește pe sine, cu umor, „Trei parale” – formație de „muzică veche românească” din secolul XVIII–XIX (Anton Pann și contemporanii săi, cărora li s-a adăugat și o piesă a voievodului cărturar Dimitrie Cantemir). M-a impresionat, pentru că aflu pentru întâia oară de existența unui asemenea grup de muzicieni, visat și așteptat de mine de mulți ani. Căci, în ciuda atâtor declarații și manifestări patriotarde ale conaționaliilor noștri, această comoară de cultură muzicală este cunoscută doar de o mână de specialiști, muzicologi și folcloriști. Inițiată și condusă de etnomuzicologul Florin Iordan (caval, fluiere și cobză) căruia i s-a alăturat soția lui, Beatrice Iordan (la cobză), Daniel Pop (voce, fluiere, percuție) și Dinu Petrescu (daira și tobă). Este remarcabilă acuratețea cu

care acești tineri muzicieni au învățat să cânte la instrumentele tradiționale menționate, străduindu-se să-și însușească și *maniera* tradițională (lăutărească și țărănească) în care instrumentele au fost sau sunt încă utilizate... Desigur, sarcina pe care și-au asumat-o acești tineri muzicieni nu e ușoară... Tehnicile vocale și stilul lăutăresc sau cel antonpannesc (acesta din urmă doar bănuț sau presupus din relatările, puține, ale contemporanilor) sunt caracterizate de specialiști ca fiind de un rafinament muzical aparte. Ele au putut fi observate și gustate de noi datorită unor interpreți precum Siminică-Done, Fărămiță Lambru, Gabi Luncă, Constantin Eftimiu și lăutarii sătești – interpreți ai cântecului bătrânesc (epic) – cei din comuna Clejani. Ei s-au aflat, până mai ieri, mai mult în atenția unor cercetători străini: în ultimul deceniu devenind teme de studiu și valorificare prin turnee peste hotare, pentru etnomuzicologul Speranța Rădulescu de la Muzeul Țăranului Român. Ca atare, inițiativa formației „Trei parale” are din partea noastră toată admirația și urarea de a nu se opri la jumătatea drumului (cum se întâmplă de multe ori în „spațiul mioritic”).

În zilele care au urmat, mai exact între 20 și 24 octombrie, la Cluj-Napoca avea loc cea de a 7-a ediție a **Festivalului Internațional al Teatrelor de Păpuși și Marionete**, gestionat de Mona Chirilă, directorul Teatrului de Păpuși „Puck” din localitate. Festivalul a oferit un program variat și bogat, cuprinzând pe lângă joc cu păpuși și marionete și spectacole cu actori mascați. Așa a fost excelentul *Harap Alb* al Teatrului „Ariel”, Târgu Mureș (scenariul și regie Georgeta Lozincă), atât prin concepția spectacolului, prin jocul actorilor – în special interpretarea rolului *Spânul* (Valentin Lozincă) cu o remarcabilă mobilitate și expresivitate, amintindu-ne observația lui G. Călinescu privitoare la rolul anemic al „feților-frumoși”, mereu neajutorați, față de fascinația și interesul pe care îl stârnesc zmeii și personajele „rele”. Spectacolul a beneficiat și de aportul excepțional al Eugeniei Tărășescu-Jianu – unul dintre cei mai buni scenografi și creatori de costume și păpuși pe care îl avem. Un loc aparte a avut spectacolul pentru adulți *Camera oglinzilor*, prin adâncimea filosofică a mesajului și umorul rafinat (scenariul – după texte de Ovidiu, Vergilius, Cattalus, François Villon și din *Carmina Burana* de Carl Orff – și regia aparținând Monei Chirilă), prin scenografia aceleiași Eugenia Tărășescu-Jianu și, nu mai puțin, prin interpretarea (*one-woman-show*) actriței Ramona Atănăsoaie. Prestații actricești remarcabile sau chiar admirabile au avut și actorii Ovidiu Crișan în excelentul spectacol pentru toate vârstele *Dănilă Prepeleac*, după Ion Creangă, regizat de Traian Savinescu și jucat de actorii-păpușari ai teatrului-gazdă, „Puck”, cu scenografie exuberantă, semnată de Epaminonda Tiotiu... Apoi actorul-clovn Pedro Correia într-un spectacol ieșit din comun, precum și italianul Gaspare Nasuto mănuitor, cu aleasă măiestrie, a păpușilor tradiționale (de tipul *Vasilache* și *Mărioara*) în rolul principal l-a avut celebrul personaj de *commedia dell'arte*, Pulcinella. Și, pentru că am ajuns, astfel, la teatrul de păpuși propriu-zis, voi numi, în continuare spectacolele care mi-au plăcut mai mult.

Subiectiv, preferințele mele se îndreaptă către păpușile de mici dimensiuni (30–40 cm), fie cele doar cu capul mobil (au o anumită „elocvență” și „drăgălășenie”) mănuite în ceafă, așa cum au fost în spectacolul *Degețica*, al păpușarului Futó Ákos din Vesprém (Ungaria). El își mănuește „eroina” cu o emoționantă gingășie și tandrețe, după cum, tot singur, se arată publicului ca povestitor al întâmplării, manevrând totodată și decorul, pentru ca apoi să dispară din nou spre a mânuși și

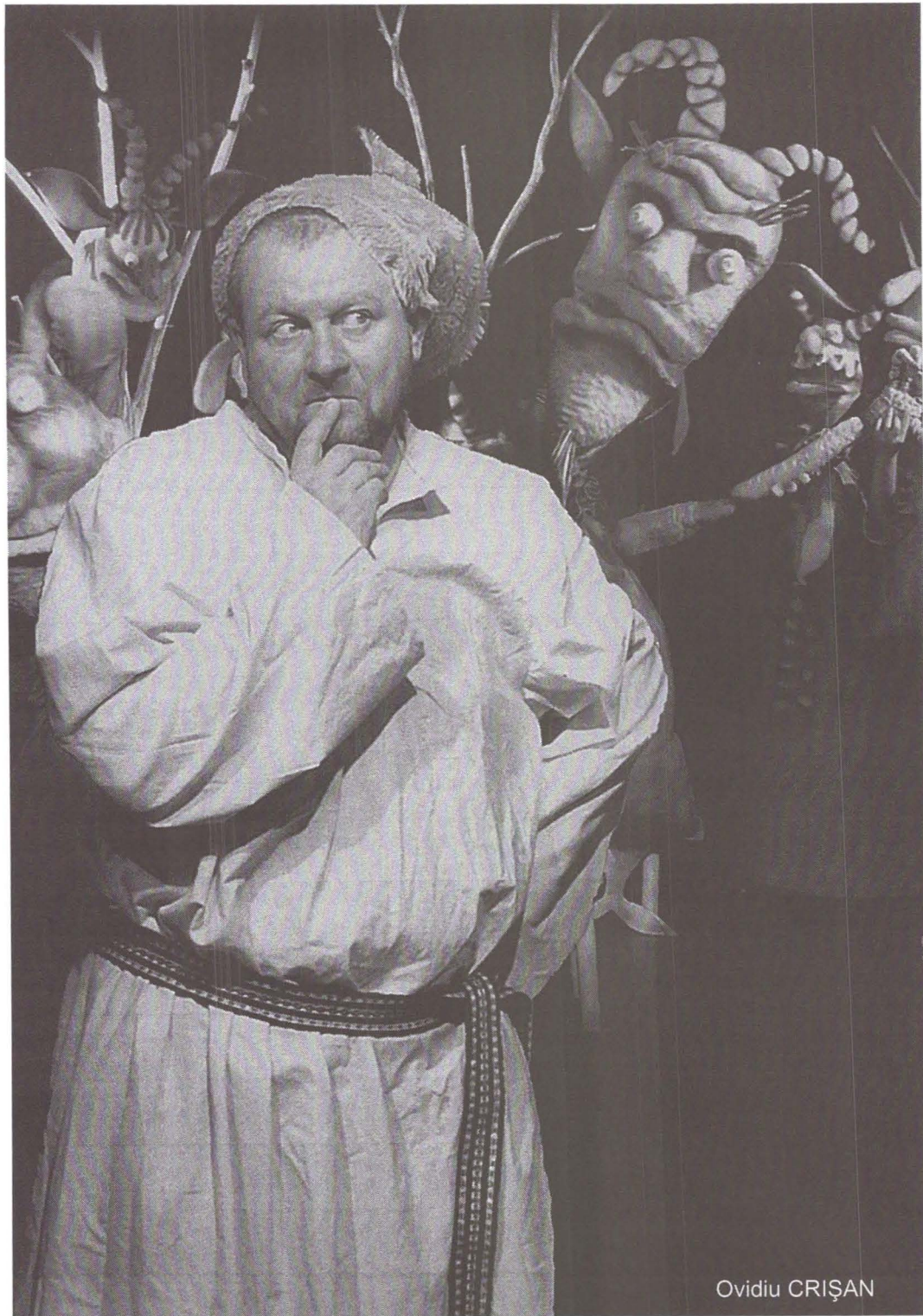
a da glas celorlalte personaje: un șoricel, un șobolan și câteva broaște, tot el fiind și cel care cântă interludiile (compuse de Dank Daniel), dând astfel viață și farmec poveștii lui Andersen. El a ținut parcă să ilustreze sfatul călduros și pe deplin justificat pe care l-a dat tuturor păpușarilor invitata de onoare a Festivalului, doamna Margareta Niculescu, cea care de câteva decenii a fost directoarea, la propriu și la figurat a Teatrului „Țândărică”, a festivalurilor internaționale de păpuși (din anii '70) și a mișcării păpușărești din țară – astăzi conducătoarea unui institut specializat din Franța.

Pentru că, spre regretul nostru, este tot mai răspândită tendința – vanitoasă, devenită și modă – a păpușarilor de a se arăta pe ei ca „artiști-mânuitori”, costumați la fel, cu toții sau ca păpușa-personaj, care în asemenea cazuri, abia dacă poate fi observată și urmărită, care parcă abia își „trage sufletul” pentru a fi și ea văzută. Așa cum s-a întâmplat în spectacolele *Dumbrava minunată* (Bacău) sau în *Lădița fermecată* (Pitești). Mai discret, cu fețele abia întrezărite datorită pălăriilor negre cu boruri largi, coborâte, și-au mânuit păpușile *bi-ba-bo* (pe mână, cu capul și brațele mobile) caracterizate prin umor și „făloșenie”, păpușarii de la Puck (regia Varga Ibolya), cu spectacolele *Csipike* și *Hänsel și Gretel* (cu păpuși mânuite de la ceafă), spectacole vesele primite cu multă bucurie de publicul de grădiniță și de maturi, deopotrivă. La categoria marionete (pe sfori) s-au încadrat spectacolele *Dumbrava minunată* (Bacău) și *Crăiasa Zăpezii* (Arad, cu scenografia remarcabilă a Adrianei Grand) și *Fata babei și fata moșului* (Iași) – în general mânuite expresiv și cu onestitate profesională. Dintre celelalte spectacole văzute, *Pinocchio* prezentat de craioveni îmbina (nu cu totul justificat artistic) proiecția video cu joc „actoricesc”, păpuși și personaje mascate, cu intensități de sunet asurzitoare (sunt sigur că în prezența unor ecologiști, spectacolul – și nu ar fi fost singurul – ar fi amendat pentru *poluarea sonoră* excesivă a unei săli cu spectatori între 4 și 10 ani!

Au făcut o foarte bună impresie păpușarii din Pécs (Ungaria) cu spectacolul *Cavalerul focului* (cavaler cruciat traversând o aventură de inițiere creștină). Păpușile pe tijă verticală cu „gravitate ceremonială” și credibilitate, pe un fundal amintind fresce gotice. Deosebit de frumoasă și expresiv cântată *live* (vocal și la cobză, cimpoi, tilincă cu dop ș.a.) de un menestrel și de către actrițele mânuitoare a fost muzica de scenă (Gulyas Anna).

Se cuvine menționată prezența inedită a păpușarului belgian Arnaud Degimbe cu marionetele sale „à la planchette” „El” și „Ea” dansând pe muzică de cimpoi, manevrați de un fir legat de genunchiul cimpoierului – specie de marionete existentă în Turcia și Europa occidentală (Italia, Franța, Anglia) încă din secolul al XV-lea, iar în folclorul românesc până în deceniile trecute (în Gorj, Neamț, Hațeg).

Nu știu nici acum care au fost mijloacele tehnice folosite de spectacolul botoșenean *Ghiocel și Omul de Zăpadă* (regia Marius Rogojinschi), dar spectacolul dădea iluzia unui film de animație, într-un peisaj înzăpezit de seară de Crăciun, cu fermecătoare personaje (ce se „descompuneau” și se recompuneau cu fantezie și umor), cu o impresionantă atmosferă poetică, o veritabilă „seară magică” de Crăciun pe o scenă „vizitată de îngeri”, cum spunea despre Teatrul de Păpuși, în caietul-program, directoarea Festivalului, doamna Mona Chirilă.

Ovidiu CRIȘAN